

քանասիրական

Բ Ա Ն Ա Ս Տ Ե Ղ Ծ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ա Ն Զ Ղ Զ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Յ Ո Ւ Դ Ա

Ճակատ կրնձռեալ, դէմք դալկահար, յօնքն ի կախ,
Լկանողիք պըղտոր յարեան ի մըթար,
Օ երերական շարժելով քայլսըն դանդաղ
Ի տաճարէ դրանց ոմն արտաքս ելեալ գայր :

Հազիւ թէ խուն մի հեռացեալ էր անտի՝
Իբր որ յերկար ինչ զի հատեալ ճանապարհ,
Ի բարձրաւանդ իմն որ դիպեալ առաջի՝
Խոնջ բազմեցաւ, սեւեռեալ զաչսն ի տաճար :

Լրդեօք զատկանցն է սա սըրբոց ուխտաւոր,
Եւ արդ զորդուլքն աղէկիզի հեռաստան .
Կամ յԼստուծոյ տուն որ դիմեալ սըգաւոր՝
Լզդիւր խընդրեաց, կամ ի կարիսն օգնական :

Ոչ. դէմք նորա չբերեն ըզխինդ զայն տըխուր՝
Օ որ յիշատակք սիրոյ հեռուստ ներգործեն .
Ոչ. յաչս անդ իւր չփայլէ սփոփանքն այն մաքուր՝
Օ որ որ ըզգայ թափեալ ինչ բեռն ի սըրտէն :

Սա մն եկաց ձիգս այնպէս, 'ւոչ նոր խորհըրդոյ
Տիպք յաջորդեալ յայն ճակատ սառն անցանէն,
Թըւին հրաժեշտ տըւեալ նըկատքն այն յուսոյ,
Եւ ինչ ոչ այլ տեսանել բայց ի խըղձէն :

Խընդրեաց արտօսը, այլ նըմա բիբք ժըխտեցին .
Օ ի եւ ոչ այնմ էր ըսփոփման արժանի .
Լզձեռսն ի գլուխ յայնժամ եհար նա ուժգին,
Ղառն իմն հառաչ խորոց սըրտին արձակի :

“ Լնէճք աւուրն յորում ծընայ, անէճք յայն .
” Լնէճք որ զիս յայս անիծից լոյս եհան .
” Լնէճք երկրի, անէճք երկնից 'ւոր ի նմա .
” Լնէճք քեզ, Յուդա ”

Եւ կըրկնեցին երկիր, կամարն աստեղեայ,
“ Լնէճք քեզ Յուդայ ” :

Լիկաց յայն ձայն , յանկարծ ի վեր նա վազեաց ,
“ Ոչ . ոչ Եօուդայ են լոկ անէծք , մրռնչէր ,
Լու ի տաճար զդէմնն հաստատեալ մըթազգեաց՝
Թըւէր յոսին յայտսն ծաղու ինչ ըստուեր :

“ Լու դուք ընդ իս , վատք , որ մերժէքդ անագան .
Օ ձեր եւս այս ձեռք գրնեաց յարծաթդ դատակնիք .
Ոչ , Եօուդա ոչ ի ձէնջ զատչի յաւիտեան ,
Ի դժոխս յաւէժ զնա ձեզ սատան վարձեցիք :

“ Լըիւնն անմեղ ի պիղծ հարեալ ձեր ճակատ՝
Լըշան անջինջ կացցէ ի սուր Սատակչին ,
Լու զայդ յանշէջ բոցոյն տեսեալ խորխորատ՝
Տաց աւետիս թէ աւանիկ են հասին :

“ Լնէծք ի գլուխդ ձեր անէծք սեաւ յոգին .
Լնէծք յեփուտ անդ ձեր , անէծք տաճարին .
Լնէծք յօրէնսդ եւ ում էիք պաշտօնեայք ,
Լնէծք ձեզ Եօուդայք ,” :

Լու կըրկնեցին դրժոխք եւ վիհքն հինօրեայք ,
Լնէծք ձեզ Եօուդայք :

Լնդ ի յաւէժ մահուն սուզեալ յիշատակ ,
Լու յառաջեալ մըտօք՝ յոր հուպն էր գնալոց ,
Կարծեաց յերկրէ թէ երբ խուսէ ինքնարձակ՝
Լջն ի դրժոխս՝ ոչ ծանրի նմա վրիժագործ :

Հէք , ոչ գիտէր թէ հզօրն ըզնա լըքեալ էր
Համբուն յանձին իւր անդ ի ձեռսն եւ ի կամս .
Թէ՛ վայ ուստի զաջ միանգամ բառնայ Տէր ,
Ուի շանթ մահուն զի գոյ նորա վառել կեանս :

Բայց սոսկալին յայն անըրջից թանձրամած՝
Լնյուսութիւն զոր ընծայէր ցանկալի՝
Օարթեալ յանկարծ զինուց ի շող ճօճընթաց ,
Չայն յունկն հարաւ որոտընդոստ “ Խաչեսցի ,” :

Սարսափեցաւ . ամբոխ ետես ի ստորեւ .
Նանեալ ըզգունդ , դըպիրս եւ ծերս նենգաժէտ .
Լու ընդ բեռամբ սեաւ գերանի քառաթեւ
Նանեալ ո՞ այն էր որ հեծէր մահուն յերթ :

Նանեալ . . ահէղ ծանօթութիւն , զսուրբն արիւն՝
Հոսեալ , կոխեալ , զոր ինք եհանն ի վաճառ .
Որ աշխարհի մեղաց ըզհօր գըթութիւն ,
Լու մատնըլին՝ զարդարութիւնն կարդայր :

Իբր ըզվարազ անհեթեթ
Ի դիպածիդ հարեալ նետ ,
Յահ եւ զայրոյթ ոխածափ
Ընդ ձոր , ընդ վախ գընայ թափ ,

Յուդա վազէր ահափետ
Ընդէտ , աւաղ , թէ յոր կէտ .
Խոյս ի խըղճէն իւր հնարէր ,
Լալ զթըշնամին յինք տանէր :

Որչափ եւ յո դիմէր նա՝
Ի ձայն պակչէր ցանգ նորա .
Եւ նոր ի նոր ցանգ հարուած ,
Եւ չարածոյն էր խայթուած :

Ընց նա ընդ դրունս Սաղիմայ ,
Սա զձայնն արկ յուշ Սվաննայ .
Ընդ ձիթենեաց անց բըլուր՝
Օհակէն ած յուշ սա համբոյր :

Լալ ընթանայր խելացնոր
Դանդաչելով կայէն նոր .
Ի վրէժ արեան Լրդարոյն
Կարծէր զինեալ ըզընութիւն :

Ըզկայ էառ ի նսեմաստուեր ինչ հովիտ ,
Ետես դերբուկս , եւ կոյտս ոսկերց թանձրախիտ .
Թըշուառութեան անուն ի ձորն այն կոչէր
Չարագործացն յոսկերաց մըթեր :

Ընդ սեւաստուեր նըստաւ ծառոյ մի՝ նդ բընով ,
Սեր հայեցաւ , երկին պատի նմա միգով .
Եւ հայհոյանք՝ զոր պատրաստի էր ժայթքել՝
Սեռան՝ շըրթանց իւր ի կափկափել :

Օգատապարտեալ լըւաւ զիւրեւ ծաղը ըստուերց ,
Եւ ի հողոյն ետես կայտուել զգարչն ոսկերց .
Դըժոխք զոտիւք փեռեկէին բոցադէզ
Լխոյենին անձկալով ի տես :

“ Օխ կաս Յուդա ” . ձայն իմն յականջս իւր հարաւ ,
Եւ իբր ի ձայն ինչ քաջալեր նայեցաւ .
“ Օխ եւս կայ քո ուերկրի ոյր ես դու սոսկումն .
“ Դըժոխոյ ծնունդդ էր եւ կոչումն ” :

“ Դըժոխք ” . . . գոչեաց , եւ սարսեցին արձագանգք ,
“ Լէք զաւարդ եթէ եւ դուք ոչ սոսկայք ” . . .
Սազեաց լընուլ զվըճիռ զոր ետ անսուտ խիղճ ,
Ինքն ոճրագործ , դատող եւ դահիճ :

() քօտին կախեաց անուր ընդ ոստ մի ծառոյն
 [չա՛նդ պարանոցն արկ խեղդ , ճօճէր մէջ օդոյն . . .
 [չա մինչ կենաց բանայր խաչիւ զմուտն (Յիսուս՝
 Սանն ընդ մահուն թաւալէր ընդ դրունս :

Հ . Խ . Գ .

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Լուրդիկու ժջին վարքն ու մահը ¹ :

Պարտէզը քալելու ժամանակ խեղճ ընտանեաց դիմացը ուրիշ տեսակ տեսարան մըն ալ կը բացուէր , որ առջիններէն ոչ ինչ նուազ զիրենք կը վշտացընէր . այսինքն խել մը հաւատարիմ մարդիկ որ իրենց պարտէզ ելած միջոցը յարմար ժամանակ կը սեպէին թագաւորն և թագուհին տեսնելու , մէկէն ան պատուհանները կ'ելլային որ տաճարին պարտէզին վրայ կը նայէին . և իրենց դէմքին վրայ լաւ կը ցուցնէին սրտերնուն զգացմունքը : () ր մը ինծի այնպէս տեսնուեցաւ որ պատուհաններէն նայողներէն մէկն ալ (Սուրբէլ մարգիզուհին էր . և այնչափ աւելի այս կարծեացս վրայ հաստատուեցայ , քանի որ կը տեսնէի որ ուշադրութեամբ մը արքայորդւոյն վրայ կը նայէր , երբոր անիկայ ծնողացը քովէն կը հեռանար : Եւ իմ դիտողութիւնս [զի . սաբէթ խաթունին իմացուցի , որն որ մինակ (Սուրբէլին անունը լսելով չիկրցաւ արցունքը բռնել . որովհետեւ միտքը դրած է եղեր որ ան ալ սեպտեմբերի 2^{ին} սպաննուողներէն մէկն եղած ըլլայ . “ Ի՛նչ , կանչեց , դեռ ողջ է (Սուրբէլ մարգիզուհին ” : [քկրորդ օրը ետեւէ ըլլալով իմացայ որ դեռ ողջ է եղեր , ու իր կալուածներուն մէկուն մէջ կը կենայ եղեր . և թէ նոյնպէս Պարանդ իշխանուհին և (Սոշ-Սմոն մարգիզուհին , որոնք օգոստոսի 10^{ին}

ապստամբաց ամրոցին վրայ յարձըկած ատեննին (Սիւլլուրի պալատն էին , անզգամներուն կատաղութենէն կրցեր էին ազատիլ : Եւ որոնց ողջութեան լուրը՝ որոնց անկեղծ սէրը շատ առիթներու մէջ տեսնուած էր՝ մեծ մխիթարութեան և ուրախութեան պատճառ եղաւ թագաւորական ընտանեաց , բայց ափսոս որ այս ուրախութիւնս քիչ տևեց . վասն զի քանի մը օրէն լսեցինք որ () ւէանի բարձրագոյն դատաստանարանին բանտին մէջի եղած կալանաւորները սեպտեմբերի 9^{ին} [երսայլի մէջ անգլթաբար սպաննուեր էին : Եւ նոյնպէս շատ սրտցաւութեան պատճառ եղաւ թագաւորին Պրիզաք դքսին մահը , որ խռովութեան սկիզբէն սկսեալ օր մըն ալ թագաւորին քովէն չէր հեռացած : Եւ շատ ցաւեցաւ նոյնպէս Տը-Վիսարդին և ուրիշ քանի մը բարի անձանց մահուանը վրայ , որոնք ամենքն ալ իր և հայրենեաց վրայ ունեցած սէրերուն զօհ եղեր էին :

Սեպտեմբերի 21^{ին} կէսօրուան ժամը չորսին , [իւպին անունով քաղաքական պաշտօնեայ մը շատ մը ձիաւորներու սրիկաներ գլուխը ժողոված եկաւ աշտարակին դիմացը հրովարտակ մը կարդալու համար . փողերը հնչեցուցին , և խոր լուծիւն մը պատեց . [իւպին թէպէտեւ զօրաւոր՝ բայց խռպոտ ձայն մը ունէր Ստենտորի՝ պէս . սակայն թագաւորին ընտանիքը առանց դժուարութեան կրցաւ հասկընալ հրովարտակին ինչ քանի վրայ ըլլալը , որով կը ջընջուէր թագաւորական իշխանութիւնը , ու անոր տեղ հասարակապետութիւնը

¹ Տես . Հտ . ԺԳ . երես 329 . Հտ . ԺԴ . եր . 170 , 240 , 320 , 368 . ԺԵ , 7 , 46 :

¹ Հոմերոսի քաջերէն մէկը , որ նշանաւոր էր իր զօրաւոր ձայնին համար :